

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' ואח' ואח'

תיק חיצוני:

בפני כב' השופט בן ציון ברגר

מעניין עיזבון המנוח
מבקשת / התובעת

ז"ל
א"י ס"כ א"ז רוצי תפון / א"א א"ז אנת סויסר
נגד

משיבה / נתבעת
א"י ס"כ א"ז מוסי כהן
פסק דין

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25

לפני בקשה לביטול צוואת המנוח מיום 14.2.12, אשר ניתן על ידי הרשמת לענייני ירושה ביום 30.12.12. הבקשה הוגשה ביום 20.3.13 והועברה לביהמ"ש לאור הוראות ס' 72א לחוק הירושה ולתקנה 27 לתקנות הירושה.

תמצית העובדות הרלוונטיות

- 1. המנוח יליד 1922 הלך לבית עולמו ביום 29.9.12.
- 2. התובעת הינה אלמנתו של המנוח. התובעת הינה בתו של המנוח. התובעת והמנוח נישאו זליז ביום 5.5.1950. מנישואיהם נולדו שלושה ילדים. שניים מהילדים הלכו לעולמם טרם פטירת המנוח, האחר בגיל 24 (תאונת דרכים) והשני בהיותו בן 50 (דום לב).
- 3. המנוח והתובעת ערכו מסי צוואות: בשנת 2008, בנובמבר 2011, ונואר 2012, ו-הצוואה האחרונה 14.2.2012, התובעת ערכה צוואה נוספת באוגוסט 2012 ובאוקטובר 2012 ביטלה את הצוואה בתצהיר בפני עורך הצוואה. יממה לפני עריכת הצוואה האחרונה של המנוח נבדק על ידי רופא משפחה אשר הוציא ביום הבדיקה מסמך לפיו המנוח צלול, להלן: "המסמך של ד"ר [שם] אשר

לטענת התובעת-

- 4. הצוואה נערכה תחת השפעה בלתי הוגנת, תוך שהמנוח אינו כשיר לערוך הצוואה. המנוח והתובעת ערכו צוואות הדדיות כשלושה חודשים וכן כחודש ימים טרם הצוואה המאוחרת. איש לא הודיע למתנגדת על ביטול הצוואה ההדדית ומשכך פעלו בניגוד לסעיף 8א(ב) לחוק הירושה.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' ואח' ואח'

תיק היצוני:

- 1 5. הצוואה המאוחרת נערכה תחת השפעה בלתי הוגנת של הנתבעת על המנוח אשר היה נזון
- 2 תחת השפעותיה של המחלה הסופנית ממנה סבל (ואשר היתה בשלבים מתקדמים), היה
- 3 בלתי כשיר והצוואה נערכה שלא בהתאם לרצונו.
- 4 6. הצדדים ערכו צוואות חדירות מתוך רצון משותף להגן זה על זה וכן להוריש את רכושם
- 5 לאחר אחרית ימיהם לנכדיהם ולא לבתם המשותפת.
- 6
- 7 7. הצוואה נערכה בעת שהמנוח הוגדר כתשוש נפש סיעודי ולא יכול לצאת מביתו. המנוח סבל
- 8 מזמנייה, אלצהיימר, CVA אירוע מוחי, שני ניתוחי לב ושלושה ניתוחי הרנייה והיה בלתי
- 9 כשיר להלוטין במועד עריכת הצוואה.
- 10
- 11 8. המסמך אשר צורף ונערך ע"י ד"ר [REDACTED] אינו מהווה חוות דעת פסיכיאטרית
- 12 הדרשת בנסבות העניין. המצויין במכתב אינו תואם את המציאות בטוּגַע למצבו הקשה של
- 13 המנוח, לא נכתב בהמסמך נערך לצורך עריכת צוואה וכי המנוח מסוגל לערוך ולהבין את
- 14 הוראות הצוואה.
- 15
- 16 9. בבקשה לקיום צוואה אשר הוגשה הנתבעת לא ציינה כי המנוח היה נשוי בעת פטירתו וכן
- 17 טענה כי המנוח לא השאיר ולא ביטל צוואה אחרת חרף העובדה כי יודעת על קיום הצוואות
- 18 החדדות.
- 19
- 20 לטענת הנתבעת-
- 21
- 22 10. התובעת לא טרחה להגיש התנגדות לצוואה במועדים הקבועים בחוק. הצוואה נערכה
- 23 במשרדו של עו"ד [REDACTED] יום קודם לעריכת הצוואה נערכה למנוח בדיקה רפואית ע"י
- 24 ד"ר [REDACTED] בנוכחות התובעת בעצמה, הנתבעת ובעלה. הרופא הינו רופא המשפחה אשר
- 25 קבע כי המנוח כשיר לערוך צוואה.
- 26
- 27 11. המסמך מבית האבות הספרדי אינו רלוונטי שעה שמותייחס למצב המנוח שלושה חודשים
- 28 לאחר עריכת הצוואה. התובעת עשתה הכל ע"י להוציא את המנוח מביתם החרף התנגדותו
- 29 ובמסגרת זו פנתה לביהמ"ש ע"י שיתן צו לאשפוז המנוח. על בסיס צו ביהמ"ש נכנס
- 30 המנוח לבית האבות בניגוד לרצונו. הנתבעת פנתה לביהמ"ש לצורך ביטול הצו נוכח סבלו
- 31 של המנוח ורצונו.
- 32
- 33 12. התובעת טוענת כי לא קיבלה הודעה על ביטול הצוואה החדדית. עם זאת התובעת אף אינה
- 34 מצרפת מסמך המלמד על ביטול הצוואה החדדית המוקדמת.

11/10/19

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' [redacted] ואח' [redacted]

תיק חיצוני:

- 1 13. התובעת התלוותה למנוח ולבעלה של הנתבעת שעה שהלכו למשרדו של עו"ד [redacted]
- 2 לצורך עריכת הצוואה. התובעת אף ערכה צוואה עבורה במועד זה.
- 3
- 4 14. התובעת לא ביססה את טענותיה לעניין השפעה בלתי הוגנת ואת טענותיה לעניין כשירות
- 5 המצווה. כל מטרתה של התובעת להמשיך ולהתעמר בנתבעת ומשכך יש להורות על דחיית
- 6 הבקשה.
- 7
- 8 **דיון-**
- 9
- 10 15. מצווה לפיה ניתן המון ומשכך שומה על ביהמ"ש לקיים צוואה של מנוח אשר אין כל
- 11 ספק בהיא משקפת את רצונו האמיתי והחופשי. כאשר מתעורר ספק שומה על ביהמ"ש
- 12 לברור לענייני לאהר שמיעת הראיות בתיק סבורני כי עלה בידי התובעת לעמוד בנטל
- 13 להוכיח כיהצוואה אשר קניימה אינה משקפת את רצונו של המנוח וכן להוכיח מעורבות
- 14 גסה של הנתבעת והתובעת בעוכת הצוואה. כלל הנסיבות מובילות למסקנה כי אין לקיים
- 15 את הצוואה מיום 14.2.12 ויש להורות על ביטול צו קיום הצוואה אשר ניתן. זאת ועוד
- 16 מהתיעוד הקיים כמו גם מהעדויות ששמעו ובכלל זה ההליכים שהתקיימו לאחר עריכת
- 17 הצוואה מצביעים על ספק רב במידת כשירותו של המנוח לערוך צוואה.
- 18
- 19 16. צו קיום צוואת המנוח ניתן על ידי הרשם לענייני ירושה ביום 14.2.13. בקשה לביטול הצו
- 20 הוגשה על ידי התובעת ביום 20.3.13 ומשכך מצוים אנו במסגרת בקשה לפי ס' 72 לחוק
- 21 הירושה. הבקשה הוגשה סמוך לאחר מתן צו קיום הצוואה. טענת הנתבעת כי הבקשה
- 22 לקיום צו קיום צוואה הומצאה לתובעת כדין לא הוכחה בפני. הנתבעת ביקשה לצרף
- 23 לסיכומיה, לראשונה, את אישור המסירה הנטען אך לא עשתה כן. אין ספק כי טענות
- 24 התובעת לא נטענו בפני הרשם לענייני ירושה.
- 25 נוכח סמכות המועדים סבורני כי התובעת העלתה טענותיה בהזדמנות הראשונה אשר
- 26 עמדה לרשותה. לפיכך בדעתי לשמוע את טענות התובעת.
- 27
- 28 17. לטענת התובעת יש להורות על בטלות הצוואה משלושה נימוקים – הצוואה נערכה בשעה
- 29 שהמנוח לא ידע להבחין בטיבה של צוואה נכזב הרפואי (ס' 26 לחוק), הצוואה נערכה
- 30 כתוצאה מהשפעה בלתי הוגנת של הנתבעת ובעלה (ס' 30 לחוק) ובנוסף מעורבות הנתבעת
- 31 בעריכת הצוואה מובילה למסלונה (ס' 35 לחוק).
- 32
- 33 18. על פי סעיף 26 לחוק הירושה, צוואה אשר נעשתה "בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה
- 34 של צוואה- בטלה". הטענה נוגעת למצבו הנפשי, המנטלי והגופני של המצווה במועד עריכת
- 35 הצוואה ולצורך הוכחתה יש להסתייע בעדות רפואית או אחרת באשר למצבו של המצווה

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' ואח' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 במועד עריכת הצוואה (ע"א 7019/94 לפיבסקי נ' עמליה זן, מאגרים משפטיים, ע"א
 2 1099/90 שרוני נ' שרוני, פ"ד מ"ז (4) 785). עם זאת, בית המשפט יכול להסתייע בחומר
 3 ראיות אחר, המתניחם למועד עשיית הצוואה ולהעדיפו על פני הוות הדעת הרפואית. אין די
 4 בהעלאת ספקות גרידא (ע"א 279/87 דובינוביץ נ' קרייזל, פ"ד מג(1) 760).
- 5
 6 19. המברן לבחינת שאלה זו הוא גמיש. יש לבחון האם המצווה היה מודע למהות מעשיו
 7 ולתוצאותיהם. ניתן להתחשב במודעותו של המצווה לעובדה שהוא עורך צוואה, בידעתו על
 8 היקף רכושו וזהות יורשיו ובמודעותו לתוצאות עשיית הצוואה על יורשיו (ע"א 160/80,
 9 851/79 בנדל נגד בנדל, פ"ד לח(3) 101, ע"א 5185/93 היועמי"ש נ' מרום, פ"ד מט(1) 318).
 10 המשקל אשר יינתן לכל שיקול תלוי בנסיבות המקרה הספציפי ומשתנה מענין לענין (ע"א
 11 1212/91 קרן ליב"י נ' בינשטוק, פ"ד מח(3) 705).
- 12
 13 20. השופט דנציגר בע"פ 3777/12 פלוני נ' פלונית (8.7.12) קבע:
 14 "סבורני שצדקה שופט י' שנלר כאשר ציין כי מוטב יעשו עורכי דין העורכים צוואה בעדים
 15 אם יבחנו האם מתעורר חשש שהמצווה אינו כשיר לצוות, במיוחד כאשר מדובר במצווים
 16 באים בימים הסובלים מבעיות קוגניטיביות ומבעיות רפואיות שונות... בדיקה רפואית
 17 מוקדמת כאמור, תסיר את החשש שמה הצוואה אינה משקפת את רצונו האמיתי של
 18 המצווה כיוון שהוא אינו כשיר לצוות... עם זאת יודגש כי כפי שציין השופט י' שנלר,
 19 המחוקק לא קבע דרישה להצגת אישור רפואי למצווה בצוואה בעדים, וגם בפסיקה טרם
 20 התגבשה דרישה כזו".
- 21
 22 21. בענייננו לא הוצג מלוא תיקו הרפואי של המנוח על אף שליתן על די צו להזמנת מסמכים
 23 רפואיים עם זאת די בתיעוד המצומצם שצורף להתצהיר התובעת כהפקצביע על מצבו של
 24 המנוח. אין מחלוקת בין הצדדים כי המנוח לא היה בקו הבריאות וכי סבל ממחלות שונות
 25 אשר השפיעו על מצבו הגופני. על מצבו של המנוח ניתן ללמוד ממסמכים רפואיים, מעדויות
 26 והליכים שהתנהלו בבית המשפט.
- 27
 28 22. ד"ר [REDACTED] רופא המשפחה אשר היה עורך ביקורי בית לפחות אחת לחודשי מס' חודשים
 29 עובר לעריכת הצוואה ומי שהוציא עבור הנתבעת או מי מטעמה מסמך לפיו המנוח צלול:
 30 "הנדון: [REDACTED] שעה: 12:00
 31 ת.ז. [REDACTED]
 32 הריני לאשר כי בקרתי את הנ"ל [REDACTED] היום.
 33 הנ"ל מדבר לענין, צלול, ומבין את הגעשה סביבו.
 34 הביקור בנוכחות אשתו [REDACTED], וחתנו [REDACTED].
 35 בברכה, ד"ר [REDACTED] (חותמת בצירוף חתימה)"

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' ואח' ואח'

תיק היצוני:

- 1 נחקר ארוכות על מצבו הרפואי של המנוח ועל המסמך שהוציא ביום ביקור הבית שערך.
2
- 3 23. ד"ר [redacted] מצהיר בחקירתו כי התרשם שהמנוח טובל מדמנציה או ממגבלה קוגניטיבית
4 (עמ' 11 ש' 30-32) ובהמשך מבהיר כי המנוח לא היה בריא הן רפואית והן קוגניטיבית (עמ'
5 14 ש' 30-32).
- 6
- 7 24. משעומת ד"ר [redacted] עם המסמך שכתב הבחיר כי המסמך מ/1 אינו הוות דעת (עמ' 7
8 ש' 11) הרופא אינו זוכר לצורך מה התבקש לכתוב את המסמך, אך מבהיר באופן חד משמעי
9 כי לא התבקש לבחון את כשרותו של המנוח לצורך עריכת צוואה וכי לו נתבקש לעשות כן
10 היה שולל במפורש את יכולת המנוח לכתוב צוואה:
11 "ש. האם ידעת שהמסמך הזה נערך לשם צידומו לצוואה של המנוח?
12 ת. במפורש לא.
13 ש. אם היית יודע שבבקשים ממך מסמך שתומך בצוואה מזה היית אומר להם?
14 ת. הייתי שולל מכל וכל ולא כותב מילה.
15 ש. למה?
16 ת. כי המנוח לא היה מסוגל לתת הוות דעת בהסכמה מדעת מלאה לאור מצבו" (עמ' 10 ש'
17 30-32, עמ' 11 ש' 1-3).
18 ובהמשך-
19 "ש. הבת של המנוח טוענת בתצהיר שלה שאתה התזמנת במיוחד לשם ביצוע בדיקה
20 ולקבוע את עניין כשירות המנוח, האם זה נכון? מפנה לסעיף 9 לתגובה לבקשה לביטול צו
21 לקיום צוואה.
22 ת. ממש לא נכון. גם אם הייתה אומרת את זה, לא הייתי נותן מכתב כזה.
23
- 24 קרי, הרופא המטפל מבהיר כי המנוח לא היה כשיר במצבו לערוך צוואה.
- 25
- 26 25. ד"ר [redacted] מבהיר כי רמת התקשורת עם המנוח היתה בסיסית ביותר. המנוח הבין שאלות
27 פשוטות בנוגע למצבו, היכן כואב לו וכדומה. הרופא מבהיר כי לא ניתן היה לנהל איתו
28 שיחה ברמה מורכבת יותר:
29 "ת. הרמה של התפקוד והתקשורת שלי איתו היה ברמה הבסיסית ביותר. כואב לי פה
30 כואב לי שם, קשה לי לנשום, התרופה היא יותר או פחות טובה. מעבר לזה אי אפשר היה
31 לנהל איתו שום דיון ברמה קצת יותר גבוהה.
32 ש. כשאתה כותב "הנ"ל מדבר לעניין צלול ומבין את הגעשה סביבו", למה התכוונת?
33 ת. אני מתכוון שברמה הזו כמו שתיארתי עבשין, הוא מבין שכואב לו, אני שואל מה כואב
34 הוא עונה, תנשום עמוק אז נושם. ברמה הזו תקשרונו. " (עמ' 10 ש' 10-15)
- 35

אחות המנוח

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' [redacted] ואח' [redacted]

תיק חיצוני:

- 1 ד"ר [redacted] מבחיר כי לא ערך למנוח כל בדיקה קוגניטיבית בטרם עריכת המסמך כי אם
2 בדיקה רפואית בלבד וכי לצורך עריכת חוות דעת לעניין כשירות המנוח יש לערוך טסטים
3 קוגניטיביים ספציפיים ע"מ לוודא באופן מוחלט את כשירותו :
4 לבית המשפט:
5 ש. אתה פיזית עשית איזה שהן בדיקות קוגניטיביות?
6 ת. לא.
7 ש. עשית בדיקה רפואית?
8 ת. כן, רגילה, לחץ דם שמעתי את הריאות. (עמ' 12 שי 20-12)
9 ובהמשך
10 "ש. ממה שעינת בחומר הרפואי היה משהו מיוחד שלשיטתך מונע ממנו לקיים את
11 הצוואה?
12 ת. אני לא מומחה לצוואות.
13 ש. אז למדתי שאלת על ידי חברי ענית "אם היו אומרים לי לערוך את המסמך לצורך צוואה
14 לא הייתי מסכים?"
15 ת. כי עריכת מסמך שמובאת לפני בית המשפט, או לפני כל גוף משפטי אחר, היא מחייבת
16 בדיקות ברמה הרבה יותר גבוהה ומתחייבת מבחנים וטסטים קוגניטיביים ספציפיים כדי
17 לוודא באופן וודאי ומוחלט את רמת הכשירות של אותו אדם לתת את הסכמתו לדבר מסוג
18 זה.
19 ש. כלומר התשובה החד משמעית שנתת מקודם היא בשל פרוצדורה ולא בגלל שסברת אם
20 כשיר או לא?
21 ת. אם למשל אתה היית פונה אלי, והייתי רושם שאתה כשיר לחלוטין ונמצא ללא מחלות
22 וללא שום בעייה מיוחדת אז לא הייתה לי בעיה לתת את זה, אם כי לא בסמכותי ולא
23 במסגרת הכישורים שלי. שנית, האדם לא היה בריא.
24 ש. רפואית?
25 ת. גם רפואית וגם קוגניטיבית", (עמ' 14 שי 32-18)
26
27 דומני, שעדותו של ד"ר [redacted] משמיטה את הבסיס מתחת למסמך הרפואי שהוא עצמו
28 ערך. עדותו מהימנה עלי ובניגוד גמור למה שנכתב במסמך מצאתי לה חיזוק רב כפי שאפרט
29 להלן:
30 בסיכום אישפוז של המנוח בבית האבות הספרדי מיום 30.5.12 (כשלושה חודשים לאחר
31 עריכת הצוואה והמסמך הרפואי) נאמר:
32 "בן 89. נ+1. דמנטי
33 ...
34 ברקע טובל מדמנציה בשלב מתקדם עם MMT-6/30..."

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' ואח' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 בגוף המסמך צויין כי המנוח לא מתמצא בזמן, מתמצא באופן חלקי במקום ומזהה באופן
- 2 חלקי אנשים. (ראה נספח לתצהיר התובעת).
- 3 יתרה מזאת במועד האשפוז בבית האבות שהיה אשפוז כפוי בצו בית המשפט עקב הזנחה
- 4 עצמית (ראה טעמים 10-12 לכתב התשובה לבקשת ביטול הצו) נערכה למנוח הערכה
- 5 גריאטרית (21.5.12):
- 6 "....דיבור לא שוטף, לא ברור לענין. 6/30 Mmse לא מתמצא בזמן או במקום כלל, זיכרון
- 7 לקוי מאוד לכל הטווחים שיפוט.. (מילה לא ברורה-ב' ב') לקויים. לסיכום : בן 89 לאור
- 8 מצבו כלל תפקודי וקוגניטיבי מוגדר כחולה תשוש נפש על רקע דמנציה... חומרת מחלה
- 9 קשה... (נספח לתצהיר התובעת).
- 10 דמנציה אינה אפוא פתאומי ואינה מתרחשת מהיום והיום ומהווה תהליך הדרגתי הנמשך
- 11 חודשים ואולי שנים לכן, סביר יותר להניח שהמנוח היה דמנטי בדרגה כלשהי מאשר היה
- 12 בכשירות מלאה (צלול) הדמנציה במצב מתקדם תומכת בעדות רופא המשפחה כי המנוח לא
- 13 היה כשיר לערוך צוואה ומכל מקום תומכת בעדותו כי לו היה יודע שמדובר במסמך לצורך
- 14 עריכת צוואה לא היה עורך את המסמך הרפואי והיה לכל הפחות מפנה את המנוח לבדיקה
- 15 קוגניטיבית. בנוסף ולראיה בטופס הקבלה הסייעודית מיום 16.5.12 בבית האבות הספרדי
- 16 נרשם " בתאריך 1.1.10 דווח על אבחנה חדשה senil dementia ע"י וובסי".
- 17 כלומר דיווח ראשוני על קיומה של דמנציה החל כבר בינואר 2010 כשנתיים עובר לעריכת
- 18 הצוואות מה שיכול להסביר את ההתדרדרות במצבו של המנוח.
- 19
- 20 ציינתי לעיל כי המנוח אושפז בבית אבות ספרדי עם נעדרה לו הבדיקה הקוגניטיבית
- 21 כשלושה חודשים לאחר עריכת הצוואה .
- 22 אין מחלוקת כי המנוח אושפז בבית אבות ספרדי בצו בית המשפט (בית משפט השלום)
- 23 ושחרר לביתו בצו בית המשפט, לטענת התובעת בכתב התביעה היוזמה לאשפוז המנוח
- 24 היתה של התובעת והיוזמה לשחרורו היה שלה, אין חולק שהתובעת והיוזמה היו מעורבים
- 25 בהליך המשפטי (תי"א) ואף-הייתה בידיהם מלוא האמצעים להודיע אושפוז
- 26 המנוח בכפיה בבית אבות.
- 27 על אף שלא נדרשתי למצאים שבתיק זה במסגרת כלל הראיות שבפני מצאתי רק לציין כי
- 28 הפגייח לבית המשפט לאשפוז כפוי של המנוח בבית אבות נעשה על ידי עובדת סוציאלית
- 29 ממחלקת הרווחה של נשר נוכח מצבו של המנוח וההזנחה שבה נמצא ואינה יוזמה של
- 30 התובעת.
- 31
- 32 לגישתי וכאמור לעיל, לעדותו של ד"ר [REDACTED] כי המנוח לא היה כשיר לערוך צוואה או לכל
- 33 הפחות ניקק לבדיקה קוגניטיבית מקצועית ובניגוד למסמך שהוציא ללא בסיס ניתן למצוא
- 34 ראיות עספות מחזקות ומסייעות התומכות במסקנתי לעיל.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' ואח' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 אין מחלוקת כי המנוח היה תלוי בעזרת הזולת ולא היה עצמאי. הוכח כי רופא המשפחה
2 נהג לערוך ביקורי בית אחת לחודש בבית המנוח וכי המנוח לא ביקר במרפאה. עוד אין
3 מחלוקת כי מצבו הגופני של המנוח לא אפשר לו לבקר במשרד עוה"ד עורך הצוואה וכי
4 הצוואה נערכה ברכב, במגרש חניה בסמוך למשרד עוה"ד.
5
- 6 30. סבורני כי שעה שעסקינן במנוח מבוגר כבן 90 אשר אין ביכולתו לעלות למשרד עוה"ד לאחר
7 cva ומחלות רבות ובמיוחד שעו"ד עצמו ביקש לקבל מסמך רפואי שהמנוח כשיר
8 לערוך צוואה ואף העיד כי לא רצה לערוך את הצוואה בביתו של המנוח ולכן הצוואה נערכה
9 במכונית במגרש החניה הסמוך למשרדו, בנסיבות חריגות אלו חלה חובה על עורך הצוואה
10 לקבל חוות דעת כשירותו של המנוח לערוך צוואה וזאת בטרם עריכתה. בעניינינו אין
11 בנמצא חוות דעת כאמור.
12
- 13 אומנם הוכח כי הנגב בפני עוה"ד המסמך אשר נערך על ידי די"ר (נ/1) יום טרם
14 עריכת הצוואה שבו נקבע כי המנוח "מדבר לענין, צלול, ומבין את הנעשה סביבו".
15 ברם, מסמך כאמור אינו מהווה חוות דעת או תעודה רפואית על פי פקודת הראיות ובוודאי
16 שלאור עדותו של די"ר ומשחלפת בפני עוה"ד דרש את בדיקתו של המנוח היה
17 מן הראוי שהיה מקפיד לקבל חוות דעת רפואית או לכל הפחות תעודה רפואית על פי פקודת
18 הראיות.
19
- 20 31. לצד עדותו החד משמעית של רופא המשפחה אשר קבע באופן מפורש כי המנוח לא היה
21 כשיר במצבו לערוך צוואה יש לקרוא את עדות עורך הצוואה עו"ד. עיון בעדותו של
22 עוה"ד מלמד כי לא ניהל שיחה עם המנוח לבה"ב בטרם עריכת הצוואה. השיחה אשר
23 נערכה בטרם עריכת הצוואה נערכה ברכבם של הנתבעת ובעלה בנוכחות רעייתו של המנוח,
24 התובעת. עוה"ד הצהיר בתצהירו כי בטרם עריכת הצוואה "בדקתי עם המצווים את רצונם
25 המדויק" (סי 9 לתצהיר). עוה"ד מצהיר בחקירתו כי לא שמע מהמנוח במפורש את רצונו של
26 המנוח מה יעשה ברכושו לאחר מותו ולמעשה ניהל שיחה משותפת עם המנוח והעיתו ושמע
27 מהרעייה את רצונה בלבד, רצון אשר הובא אף בצוואת המנוח.
28
- 29 32. צוואת המנוח קובעת כי כלל רכושו של המנוח יועבר לאחר מותו לבתו, הנתבעת. משכך,
30 נשאל עורך הצוואה בחקירתו האם "ש. המנוח אמר לך אני רוצה לתת את כל רכושי
31 לבתי?". נוכח התוראות החד משמעיות של הצוואה היה מצופה כי תשובת עוה"ד תהיה
32 חיובית. עם זאת עוה"ד השיב לשאלה – "ת. לא זוכר בדיוק את השיחה." (עמי 44 שי 31-30)
33 וזאת לאחר שהצהיר כמה שורות לפני כי "שאלתי לעניין הרצונות, הדירה, מה לעשות עם
34 הדירה..." (עמי 44 שי 26). ודוק! הדירה הינה עיקר אם לא כל עזבונו של המנוח.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 13-04-40409 ואח' נ' ואח' נ' ואח' נ' ואח' נ'

תיק חיצוני:

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35

ובהמשך-

"ש. אתה שאלת את המנוח אם הוא מבקש להעביר את הרכוש
ת. אני לא זוכר את המינוח או הדינמיקה." (עמ' 45 ש' 11-12)

עו"ד למעשה מודה כי השיחה התנהלה ביחד עם אשתו של המנוח, התובעת, וכי הרצונות
הובעו על ידה-

"ש. אמר לך שהוא רוצה להעביר את רכושו לבתו?

ת. מניח שכאשר הגב' נמצאת צמוד יכול להיות שגם השיחה התנהלה ביחד איתה והיא
שותף לה הרצונות ההדדיים שלהם מה לעשות ברכוש, סייעו לי. לא זוכר בדיוק את
המשפט (עמ' 45 ש' 5-7)

משנשאל עו"ד לנגזמה מהות הצוואות שערך הצהיר בחקירתו כי הצוואה אינה צוואה
הדדית (עמ' 44 ש' 12-13). משכך, לא ברור כיצד עו"ד יכול להסתמך על רצונה של
רעיית המנוח אשר הובא בפניו כרצונו של המנוח. הוכח בפני כי המנוח ביטל את רצונו
החופשי בנוכחות התובעת. כאן המקום להדגיש והדברים יפורט בהמשך כי הנתבעת העידה
כי אביה המנוח ביטל למעשה את רצונו בפני התובעת והיא זו שהחליטה הכל (פי עמ' 59 ש'
1-5). הנתבעת העידה על אלקמות והתעללות במנוח מצד התובעת ועל הפחד שאביה היה
מצוי מפני התובעת (פי עמ' 59 ש' 1-5). עוד אוסגף שהתובעת עצמה אישרה כי היתה
דומיננטית והיא זו שקבעה והחליטה הכל (פי עמ' 28, 33 ש' 14-15).

ברור אם כן, שמצבו הנפשי ורצונו החופשי של המנוח לא נבחן על ידי עו"ד שעה שערך
את צוואתו של המנוח בנוכחות התובעת, וספק בעיני אם הצוואה מבטאת את רצונו
החופשי לא רק על רקע קוגניטיבי אלא גם על רקע מצבו הנפשי והבסיסיות באותה עת. ראה
בהרחבה דיון בנושא "השפעה בלתי הוגנת".

עו"ד העיד בחקירתו כי שאל את המנוח לשם מה נפגש איתו והוא השיב לו לפרט לערוך
צוואה וכי שיתף איתו פעולה ברמת השיחה (עמ' 43 ש' 8-9). עם זאת בהמשך שינה את
תשובתו הנחרצת והעיד "מניח שאמר "להכין צוואה" (עמ' 44 ש' 26). עו"ד מודה
בחקירתו כי "אני הוא זה שהוביל את השיחה, הוא לא היה בדיוק בשיא מוחו" (עמ' 45 ש'
1-2).

לא הוכח כי עו"ד בירר עם המנוח מה היקף רכושו, עו"ד אינו זוכר האם המנוח
אמר לו מה רוצה לעשות ברכושו כאמור לעיל. לא הוכח כי עו"ד בירר עם המנוח מי
יורשיו החוקיים ומה תהיה השפעת הציווי על יורשיו.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ/ ואח' זואח'

תיק היצוני:

- 1 עו"ד [redacted] העיד בחקירתו כי לא חקר את המנוח מדוע מבקש לשנות את צוואתו האחרונה. 34
- 2 י"ש. שאלת את המנוח אם הוא מבין שזה סתידה לצוואה מינואר 2012?
- 3 ת. הגב' גם הייתה שם. הגב' יודעת לענות כמו שאנחנו מבינים. הם היו ביחד. אין ספק.
- 4 אני לא אעשה משהו שיזיק למישהו. ככל הנראה הייתה דינמיקה משפחתית, כך הנתתי.
- 5 (עמ' 45 שי 20-18) תשובה זו מעוררת תמיהה לא קטנה לנוכח עמדתו של עו"ד [redacted] כי
- 6 הצוואות (נפרדות) שערך עבור התובעת והמנוח באותו מועד אינן צוואות הדדיות (פי עמ' 44
- 7 שי' 12).
- 8
- 9 בנסיבות אלה סבורני כי עדותו של עו"ד [redacted] מלמדת כי לא שמע את רצונו של המנוח מפני 35
- 10 ומשכך לא ניתן לקבוע כי הצוואה משקפת את רצונו. בנסיבות עריכת הצוואה היה על עו"ד
- 11 לקבל כתנאי מקדמי לעריכת הצוואה חוות דעת רפואית בנוגע לכשירות המנוח
- 12 לעריכת צוואה. היה על עו"ד [redacted] לשמוע מהמנוח ולא מרעייתו את רצונו. היה על עו"ד [redacted]
- 13 לברר עם המנוח את היקף כבושו, זהות יורשיו, השפעת הצוואה על יורשיו. בנסיבות בהן
- 14 נערכה צוואה למנוח רק כחודש ימים טרם המפגש עימו, צוואה אותה מבקש המנוח
- 15 לכאורה לשנות, היה על עו"ד [redacted] לברר מדוע מבקש לשנות הצוואה. כל הנ"ל מצטרף
- 16 לעדותו של רופא המשפחה ומוביל למסקנה כי הצוואה מיום 14.2.12 אינה משקפת את
- 17 רצונו של המנוח שעה שנערך בשעה שהמנוח לא היה כשיר לעשותה ומשכך אין לקיימה.
- 18
- 19 יודגש ויובהר, העובדה כי המנוח ערך צוואה כחודש ימים טרם הצוואה בה עסקין ובמעמד 36
- 20 זה, לטענת ערכת הצוואה, עו"ד [redacted] היה כשיר לערוך הצוואה (עמ' 23 שי 4-3)
- 21 אינה יכולה ללמד דבר על כשירותו של המנוח בעת עריכת הצוואה הנוכחית. כשירותו של
- 22 המנוח צריכה להיות מוכחת במועד המדויק של עריכת הצוואה. יתרה מזאת, ספק בעיני
- 23 אם המנוח היה כשיר לערוך את הצוואה בינואר 2012 ובכל מקרה ספק בעיני נוכח מצבו
- 24 הגופני והנפשי אם היה בעל רצון חופשי לערוך צוואה גם בפני עו"ד [redacted]
- 25
- 26 עוד אוסיף, כי העד לצוואה לא זומן למתן עדות ואף עדותו לא נתבקשה לכאורה להמנוח 37
- 27 חתם בפני העד והצהיר בפניו כי זו צוואתו וכי משקפת את רצונו. עדותו ככל שהיתה נשמעת
- 28 היתה יכולה לחזק את עמדת מי מהצדדים (תלוי בתוכן העדות).
- 29
- 30 ואם לא די בכך, וגם אם אצא מנקי הנחה שהמנוח ידע להבחין בטיבה של צוואה הנחה 38
- 31 אותה שללתי לעיל, עדיין נסיבות עריכת הצוואה, התהיות והספיקות והסתירות בעדויות
- 32 העולות מבחינת נסיבות עריכת הצוואה מלמדות כי ניתן לבטל את הצוואה גם מכוחו של
- 33 סעיף 30 לחוק- "השפעה בלתי הוגנת" או מכוחו של סעיף 35- מעורבות בעריכת הצוואה או
- 34 מכוחם של הסעיפים יחד.
- 35

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' ואח' ואח'

תיק חיצוני:

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34

שכן, הוכחה בפני מעורבותם של הנתבעת ובעלה והתובעת בעריכת הצוואה, מעורבות אשר
עולה כדי להתערבות בוטה בעריכת הצוואה אשר מובילה לביטול הצוואה נוכח חוראות
סעיף 35 לחוק הירושה.

מעורבות בעריכת הצוואה

39. סי' 35 לחוק הירושה קובע כי "הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה אף היא עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה בטלה."
סעיף זה מונה מסי מצבים לביטול הצוואה: "מי שערך אותה", מצב שאינו חל בעניינינו שכן עריכת הצוואה הייתה "או היה עד לעשייתה", מצב שנוכח נסיבות עריכת הצוואה חל בעניינינו ובר אדון בהמשך "לקח באופן אחר חלק בעריכתה" מצב שחל בעניינינו ובר אדון לחן.

40. "החוק יוצר הנחה חלוטה, כי מי שקחה חלק בעריכת הצוואה השפיע שלא כדין על המצווה. חזקה זו אין לסתור אף לא בהבאת ראיות המלמדות כי שלבים אחרים בהליך היוצרותה של הצוואה היו נקיים ממגם. העובדה שהנהנה על פי הצוואה לא ערך אותה והעובדה שלא היה עד לעשייתה, עשויים להעיד על כך שהוראת הצוואה ניתנה בסופו של יום מרצון חופשי, אולם אם 'לקח הוא חלק בעריכתה באופן אחר' אין תוקף להוראה המזכה אותו- אפילו היתה זו הוראת אמת" (ע"א 6486/98 מופק בטו נ' סאמי בטו, פ"ד נד(1) 19).

41. לקח חלק בעריכתה של הצוואה הינו ביטוי גמיש המתמלא תוכן בנסיבות העניין. המבחן הינו מבחן השכל הישר (פס"ד בנדל לעיל) והבחינה תעשה נוכח מידת האינטנסיביות והחומרה של מעורבות הנהנה בעריכת הצוואה (וע"א 5869/03 חרמון נ' גולוב, פ"ד נט(3) 1)- "בסופו של יום עולה אם כן, כי הבחינה האם נטל הנהנה חלק בעריכת הצוואה צריך שתעשה ביחס לכל מקרה ונסיבותיו ונוכח מידת האינטנסיביות והחומרה של מעורבות הנהנה בעריכת הצוואה."

ובהמשך:

"השכל הישר מודנו גם, כי הצטברותם של אירועים וזיקות שאולי כל אחד מהם בשל עצמו לא היה בו כדי להציב תווית של נטילת חלק בעריכת הצוואה, הינה בהיקבצם יחד ב"מבט על" אל מכלול יוצרים הם אותה השתתפות בעריכתה שיש בה כדי לפסול."

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' ואח' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 בעניינינו הוכח כי הנתבעת ובעלה היו מעורבים בכל הליך עריכת הצוואה החל מבחירת
- 2 עוה"ד, תיאום הפגישה עימו, המצאת מסמכים לעוה"ד, הבאת המנוח לעוה"ד, נוכחות
- 3 פיזית ברכב בעת החתימה על הצוואה, נוכחות במתחם הקרוב לרכב במועד השיחה
- 4 הקודמת לצוואה או אפילו ברכב, נוכחות במשרד עוה"ד בעת הקלדת הצוואה והכנתה
- 5 בפועל, הבאת העד לצוואה וייתכן אף תשלום שכ"ט עוה"ד (שעה שלא הוצגה קבלה ועוה"ד
- 6 לא זכר בחקירתו מי נשא בתשלום שכר טרחתו, (פי עמ' 49 ש' 26).
- 7
- 8 נסיבות עריכת הצוואה מתוארות בתצהירו של עוה"ד :
- 9 41. הרני להצהיר כי בתו, הגב' [REDACTED] וחתנו, מר [REDACTED] הגיעו לחניה
- 10 סמוכה למשרדי, בתוך משטרת מחוז חוף, ברכבם, כשהם מביאים עימם את המנוח מר
- 11 [REDACTED] ואת אשתו, הגב' [REDACTED] לשם עריכת צוואתם.
- 12
- 13 6. הרני להצהיר כי בשל מנבלות פיזיות של מר [REDACTED] ז"ל הגעתי לרכב על מנת לשוחח
- 14 עימו בדבר רצונותיו לעניין הצוואה ולבסוף על מנת שיחתום בפניי על צוואתו.
- 15
- 16 9. עוד בטורם התחלתי את הכנת הצוואה הרחקתי מהמקום את מר [REDACTED] בדקתי עם
- 17 המצויים את רצונם המדוייק, שבת למשרדי ביתד עם הגב' [REDACTED] ועם [REDACTED]
- 18 והכנתי את צוואת המנוח ואשתו, כשאשת המנוח, הגב' [REDACTED], יושבת מולי
- 19 במשרדי בזמן עריכת הצוואות.
- 20
- 21 10. עם סיום עריכת הצוואות, ירדתי בחזרה למגרש החנייה. הרחקתי את מר [REDACTED] ואת
- 22 הגב' [REDACTED] וידאתי מול המנוח בשנית כי זהו רצונו, אשר הועלה על הכתב זה מכבר.
- 23
- 24 11. הרני להצהיר כי אני והעד השני לצוואה, מר אלון, עמדנו בסמוך למנוח כשברכב
- 25 ישובה אשתו, הגב' [REDACTED]
- 26
- 27 12. הרני להצהיר כי הצבעתי על הגב' [REDACTED] ושאלתי את המנוח מי הגבדת. המנוח
- 28 מר [REDACTED] אמר לי כי זו ביתו.
- 29
- 30 13. לאחר מכן חתם המנוח מר [REDACTED] ז"ל על צוואתו, בפניי ובפני העד השני.
- 31
- 32 14. לאחר מכן, חתמה אף הגב' [REDACTED] על צוואה, בהתאם לרצונה.
- 33 "...
- 34

11

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 וואח' נ' וואח'

תיק היצוני:

- 1 42. בחקירתנו מודה עו"ד [REDACTED] כי הפנייה אליו נעשתה טלפונית על ידי בעלה של התובעת וייתכן
2 שגם ע"י התובעת- "נכון, זה התנהל בשיחה טלפונית גם עם מר [REDACTED] וגם עם הגב'
3 [REDACTED]. באותה שיחת טלפון שוחח איתי מר [REDACTED] וביקש לערוך צוואה ולהגיע, באותה
4 שיחה שוחחתי גם עם גב', אני מבין שהיא גב' [REDACTED] לא יכל להוכיח באופן מוחלט" (עמ' 37
5 ש' 3-5)
- 6
- 7 43. עוה"ד תידרך את הבעל אילו נתונים להביא- "נתונים מדוייקים לעניין הנכס, שמות
8 כתובות" (עמ' 37 ש' 9). וזאת בשיחת טלפון עם מר [REDACTED] ונעוד בטרם פגש עו"ד [REDACTED] את
9 המנוח. צו את התובעת ושמע מהם ישירות מהו רצונם, כלומר המסקנה המתבקשת הינה כי
10 כבר בשיחת הטלפון עם מר [REDACTED] נאמר לעו"ד [REDACTED] איזה צוואה להכין, מי יהיו הנחנים,
11 מהו העיזבון וכיצד יחולק.
12
- 13 44. עוה"ד [REDACTED] מודה כי מר [REDACTED] בעלה של התובעת, למעשה ניהל את עריכת הצוואה-
14 "ש. הביאו לך עתה מסמכים!
15 ת. קיבלתי עוד צוואה שנערכה חודש לפני. סליחה, כאשר ביקשו ממני לעשות אחת
16 אחרת.
17 ש. מי ביקש ממך, [REDACTED]?"
18 ת. ברגע שהוא בא ופנה וניהל את השיחה הראשונה דיבר איתי ככל הנראה, לא יכול לומר
19 בדיוק את האמירה, אני יודע שמערכה צוואה וקיבלתי העתק ממנה. קיבלתי את זה כאשר
20 עלינו בחזרה למשרד מהחניון המשטרה. אמרתי שיש צוואה, הביאו אותה למטרת
21 הביטחון שלי תיעדתי את זה ותייקתי את זה אצל [REDACTED]" (עמ' 37 ש' 20-26)
22
- 23 45. עוה"ד [REDACTED] מודה כי מר [REDACTED] היה נוכח בעת הקלדת הצוואה במשרד, ביחד עם התובעת
24 והיה שותף לשיחה אשר התנהלה עימה בטוה צוואה ולהסברים אשר ניתנו לה-
25 "...ערכתי את הצוואה כשהיא (התובעת- ב.ב.) מולי ביחד עם אדון [REDACTED] כאשר אני
26 עורך את הצוואה כמובן שיש דו שיח בינינו, כמובן שהיא קיבלה הסבר יותר מעמיק מאשר
27 האדון (בעלה) שהמתין ברכב.
28 ש. מי שלמעשה שותף בעריכת הצוואה זה מר [REDACTED] שיושב מולך?
29 ת. הוא היה בכל האירוע.
30 ש. הוא היה במשרד כאשר ערכת את הצוואה?
31 ת. כאשר ערכתי את הצוואה של הגב' גם הוא ישב. הצוואה של שני בני הזוג. כאשר ירדתי
32 בפעם הראשונה לבני הזוג, הם היו באותו אוטו ביחד עם הבת והבעל [REDACTED]" (עמ' 38 ש'
33 1-9)
34 ש. למה הבת לא עלתה גם כן?
35 ת. אין לי מושג.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' ואח' ואח'

תיק הוצוא:

- 1 ש. זה אותו הדבר אם הייתה עולה או לא?
 2 ת. זה לא אותו הדבר. האידיאל שאני מרחיק את כל מי שמתקרב להיות נהנה. מכל
 3 האירוע של עריכת הצוואה. אני שזה לא נכון שמצווה מעניק מתנות לאנשים שנמצאים
 4 באותו מקום. באירוע שלנו, אין מה לעשות מכה זה התרחש לאור העובדה שהם אלו
 5 שהביאו את האדון ולפחות בזמן שבו היינו ברכב, הרחקתי גם הגב' וגם את הבעל
 6 מרחק מסוים. זו האמת. כל האירוע התרחש בחניון המשטרה. " (עמ' 38 ש' 10-17)
- 7
 8 לטענת עוה"ד הרחיק את הנתבעת ובעלה מהרכב בעת עריכת השיחה הראשונית ובעת
 9 החתימה.
 10 "ש. מי נמצא צמוד למנוח?
 11 ת. כאשר דיברתי על המהות, אני מניח את הבת ואת הבעל, לא היית מוכן. אני הנחיתי ואם
 12 יש מצלמות אני שמה. " (עמ' 45 ש' 8-10)
 13 וכך-
 14 "ש. סעיף 9 בתצהירך הראשון והשני, אני מפנה. למה היית צריך להרחיק את דוד בן
 15 מוחא מהרכב
 16 ת. מכיוון שאמנם הוא לא נהנה בצוואה, אבל הוא נשוי לגברת שאמורה להנות מהצוואה,
 17 אני לא חושב שצריכה להיחלצו מההשפעה על הנהנים" (עמ' 45 ש' 29-31)
- 18
 19 כאמור, חרף הצהרתו של עוה"ד כי הרחיק כל מי שמתקרב להיות נהנה מאירוע עריכת
 20 הצוואה הרי שאיפשר למר הרחיק נוכח הפגישות עם הנתבעת אשר התנהלה
 21 במשרדו בעוד עורך בפועל את צוואת המנוח והנתבעת ושיתפו אותו בדו-שיח שהתנהל
 22 במהלך העריכה ראה פי עמ' 38 ש' 9-1 (צוטט לעיל)
- 23
 24 זאת ועוד, בניגוד להצהרת עוה"ד כי הנתבעת ובעלה לא היו נוכחים ברכב בעת
 25 החתימה על הצוואה, הרי שהנתבעת מודה כי הייתה נוכחת ברכב בעת החתימה על
 26 הצוואה-
 27 "ש. כשהם ירדו למטה את אומרת שראית אותם מגיעים לאוטו, ואז מתי ראית את אבא
 28 שלך שהוא חותם על הצוואה?
 29 ת. לא שמתי לב, זה אני לא זוכרת. באמת שלא. לא שמתי לב לא התמקדתי בדברים האלו,
 30 לא התרגשתי גם מזה. הייתי אדישה.
 31 ש. את אמא שלך את ראית שהיא חותמת?
 32 ת. לא, באמת שלא.
 33 ש. כלומר לא ראית לא את אבא שלך חותם.
 34 ת. באמת שלא, אני נשבעת
 35 ש. הלכת משם?

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' ב' ואח' א' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 ת. לא, ישבתי באוטו.
- 2 ש. אבל החתימה הייתה בתוך האוטו
- 3 ת. אז יכול להיות, כנראה דיברתי בטלפון, לא זוכרת. (עמ' 68 שי 8-19)
- 4 ובהמשך-
- 5 "ש. כשאבא שלך חתם על הצוואה, מי עוד היה שם?
- 6 ת. אמרתי לך, אתה יודע כבר.
- 7 ש. תגידי לנו את כל מי שהיה שם.
- 8 ת. אימא שלי, , אני והיה עוד איזה עד.
- 9 ש. מי?
- 10 ת. שוטר אודי.
- 11 ש. את היית איתם?
- 12 ת. ראיתי את אודי עלה למשרד למעלה.
- 13 ש. אודי עלה למשרד למעלה האז אודי ירד למטה?
- 14 ת. לא הסתכלתי.
- 15 ש. הוא לא בא אליכם לאוטו.
- 16 ת. לא. לא יודעת. אולי הוא בא לאוטו, לא זוכרת. אני לא יצאתי מהאוטו. אני דיברתי
- 17 כנראה בטלפון, לא שמתי לב לא זוכרת.
- 18 ש. מה לא שמתי לב?
- 19 ת. מי חתם ומי לא חתם
- 20 ש. אני אומר לך שכשאבא שלך חתם אודי בכלל לא היה שם, הוא כבר חזר למשטרה.
- 21 ת. לא יודעת, לא חושבת. צריך עדים לחתימה. אני יושבת מקדימה ליד הנהג. (עמ' 68 שי
- 22 22-32, עמ' 69 שי 6-1)
- 23 עדות זו מטילה צל כבד על עדותו של עו"ד שכן, המסקנה העולה מעדותה של הנתבעת
- 24 כי בכל שלבי עריכת הצוואה מהמפגש הראשון בין עו"ד למנוח, הדפסת הצוואה
- 25 במשרדו, חזרתו של עו"ד לרכב יחד עם בעלה, התובעת, והעד הנוסף ישבת באוטו.
- 26 בשום שלב לא הורחקה על ידי עו"ד. אומנם העידה כי לא הייתה עפה לנעשה והייתה
- 27 עסוקה בשיחת טלפון אך הסבר זה אינו מקובל עלי ואינו אמין בעיני שעה שהנתבעת העידה
- 28 כי לא יצאה מהאוטו ועו"ד העיד על תהליך שלם שערך עם המנוח לאחר שסיים
- 29 להדפיס את הצוואה קרי, הרחיק את הנתבעת ובעלה, שאל את המנוח האם הוא מזהה את
- 30 בתו, הקריא לו או הסביר לו את תוכנה של הצוואה ושאל אותו אם זה רצונו והכל ברכב
- 31 פרטי כשהתובעת יושבת מקדימה. גרסתה של הנתבעת מתיישבת יותר עם נסיבות עריכת
- 32 הצוואה מאשר עדותו של עו"ד שכן עדות זו של הנתבעת נאמרה בניגוד לאינטרס
- 33 הנתבעת. העובדה שעדות זו אינה מטיבה איתה בלשון המעטה מחזקת את אמינותה ואני
- 34 מעדיפה על פני גרסתו של עו"ד. התוצאה היא שהנתבעת היתה נוכחת בשלבי עריכת
- 35 הצוואה -משלב הפגישה הראשונית של עו"ד, שלב החסבר והחתימה.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' ג' ואח' נ' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 עוה"ד [redacted] העיד שאינו זוכר מה גובה שכה"ט ומי שילם לו, אך אינו שולל על הסף את
2 האפשרות כי מר [redacted] נשא בתשלום שכר הטרה-ה-
3 "ש. גבית תשלום?
4 ת. זניח מאוד.
5 ש. תוכל להציג לבית המשפט חשבוניות.
6 ת. ככל הנראה כן
7 ש. מי שילם לך?
8 ת. לא זכור לי
9 ש. אני אמר לך ש [redacted] שילם לך?
10 ת. לא זכור לי (עמ' 41 ש' 21-28)
11
12 עוה"ד [redacted] מצהיר בהקלרתו כי מר [redacted] הביא את העד לצוואה מר [redacted] (עמ' 47
13 ש' 1-9).
14
15 51. כאמור, הנתבעת העידה כי אינה זוכרת כלל את מעמד החתימה. אינה זוכרת האם העד היה
16 נוכח במועד החתימה. בנוסף מעלה הנתבעת גרסה בנוגע לשמות כל הצדדים על עצם עשיית
17 הצוואה ולגרסתה כאשר התנפעת, בעלה ועוה"ד [redacted] ירדו ממועד עוה"ד הם סיפרו למנוח
18 בשמחה כי הנושא סודר והכל טוב וזאת שעה שטרם נחתמה הצוואה ומשכך לא ברור כלל
19 מה נגמר וטופל והאם אכן התקיימה חתימה ברכב פנטון-
20 "ש. למה אמרת קודם שאבא שלך נישק אותך ואמר שהכל בשבילך?
21 ת. כאשר אמא שלי, [redacted] ובעלי ירדו מהעו"ד אז הם אמרו שזהו עשינו את הצוואה, ואבא
22 שלי מזה שמח מזה שאני קיבלתי...
23 ש. איך מתרחשת השמחה?
24 ת. אני ישבתי עם אבא באוטו, נישק אותי ושמו שהכל הסתדר
25 ש. בתוך האוטו או שהוצאת אותו?
26 ת. אולי הוא יצא ונכנס לשבת לידי, אולי יצאתי, לא זוכרת.
27 ש. למה אבא שמח?
28 ת. שמח שהורישו לי את הבית ורק אני אקבל את הבית" (עמ' 56 ש' 29-32; עמ' 57 ש' 1-5)
29 ובהמשך-
30 "ש. הם יורדים מעו"ד [redacted], אמא שלך ובעלך עם עו"ד [redacted], ואז אבא שלך שמח שהוא
31 רואה אותם?
32 ת. הסבירו לאבא שלי שעשינו את הירושה, הכל הסתדר
33 ש. מי הסביר לו?
34 ת. לא זוכרת. או אמא שלי, או דודי או אמא שלו.
35 ש. ישבת לידי לא ראית מי הסביר?

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 13-04-40409 ואח' נ' ואח' ואח'

תיק חיצוני:

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35

ת. ישבתי לידו אבל לא זוכרת. לדעתי אבא שלי הסבירה לאבא שלי.
 ש. מה הסבירה לו?
 ת. שהכל בסדר, סידרנו הכל. אבא שלי אמר מזל טוב, שיהיה לך לבריאות, שתהני את
 הילדים שלך והנכדים שלך. זה הברכות של המרזוקאים המבוגרים. נישקתי אותו כמובן
 וזהו. " (עמ' 57 ש' 14-23)
 ודוק, כאמור, העד לצוואה לא זומן למתן עדות ולא נחקר על ידי מי מהצדדים.
 דומני שגם גרסה זו סותרת מכל וכל את גרסתו של עו"ד [redacted] באשר לפעולות שנקט לאחר
 שירד ממשרדו עם הצוואה המודפסת לרכבה של הנתבעת ובעלה כדי להחזיק את המנוח.
 וכפי שציינת לעיל, אני מעדיף גרסה זו על פני גרסתו של עו"ד [redacted] מכל הטעמים שפרטתי
 לעיל.
 עוד אוסיף, שפאטריוניזם את טענת הנתבעת כי רצונו של האב התבטל בנוכחות אימה
 התובעת והיא שלטה, החליטה מה יעשה וכיצד יעשה, מחזק הדבר את גרסתה של הנתבעת
 שכן בפועל הנתבעת ובעלה של הנתבעת הם אלו שעלו למשרדו של עו"ד [redacted] הדפיסו וערכו
 את הצוואות על רצונם ועמדתם.
 אגב בחקשר זה אציין כי לאחר פטירת המנוח התובעת ניגשה למשרדו של עו"ד [redacted]
 וביקשה לבטל את צוואת בעלה המנוח. ראייה זו של הדברים מצד התובעת מלמדת אולי
 יותר מכל, על העדר רצונו של המנוח.
 לפיכך, עדותה של הנתבעת בעניין השמחה שאחזה בצדדים לאחר עשיית הצוואה במשרדו
 של עו"ד [redacted] משקפת בעיני את המציאות הנכונה של נסיבות עריכת הצוואה מאשר גרסתו
 של עו"ד [redacted].

52.

הנתבעת היא הזוכה יחידה בכלל רכוש המנוח בהתאם להוראות הצוואה. מעורבות הנתבעת
 ובעלה, כמפורט לעיל ובסיוע התובעת נכון לאותו מועד, חולשת על כל תחומי עריכת
 הצוואה החל מבחירת עו"ד וכלה בנוכחותם במועד החתימה, הכל כמפורט לעיל. מעורבות
 הנתבעת אינה מעורבות של מה בכך אלא מעורבות של ממש. חוסף לכך כי הוכח בפני
 שעו"ד [redacted] לא שמע עצמאית מן המנוח את רצונו וניזון מרצונה של רעייתו אשר הובא
 בפניו, לא חקר ולא דרש אינפורמציה מהמנוח כמצופה על ידן. מעורבותה של הנתבעת כפי
 שהוכחה מחייבת פסילתה של הצוואה ובמיוחד בנסיבות בהן מצטרפת להעדר הכשירות של
 המנוח כפי שנקבע על ידי לעיל.

השפעה בלתי הוגנת

53.

טענה נוספת אשר מעלה התובעת נוגעת להוראות סעיף 30(א) לחוק הירושה הקובע, כי
 "הוראת צוואה שנעשתה מתמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית -

17/04/2019 15:11:11

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' ואח' ואח'

תיק היצוני:

- 1 בטלה. נטל ההוכחה על הטוען לכך וכל ספק פועל לטובת מבקש הקיום (ע"א 190/68
- 2 סוטיצקי נ' קלינבורט, פ"ד כב(2) 138). עם זאת, בע"א 423/75 מרדכי בן נון נ' ריכטר, פ"ד
- 3 לא(1) 372, נקבע כי כאשר נסיבות המקרה מלמדות שהתקיימה תלות מקיפה ויסודית של
- 4 המצווה בנהנה והוראת הצוואה השנויה במחלוקת היא לטובת הנהנה, נטל ההוכחה יעבור
- 5 אל המבקש את קיום הצוואה. העברת הנטל הינה פועל יוצא מהיווצרות חזקה שבעובדה
- 6 שהמצווה עשה את צוואתו בהיותו נתון להשפעה בלתי הוגנת.
- 7
- 8 54. ודוק. חשוב להבחין בין השפעה, כשאלה עובדתית, לבין אי ההגינות שבהשפעה, אשר על
- 9 פיהם של קבועי על פי מושגים של מוסר אישי, חברתי תוך שהוא מכונן לרצונו האמיתי של
- 10 המצווה (ע"א 4902/91, שדמה גודמן נ' ישיבת בית מדרש גבוה לדיינות על שם הרב של
- 11 מוסאיה, פ"ד מט(2) 441).
- 12
- 13 55. בפס"ד גודמן נקבעו ארבעה אלמנטים מצטברים הדרושים לקביעת קיומה של השפעה בלתי
- 14 הוגנת- מצווה הנתון להשפעה. נהנה אשר היתה לו אפשרות להפעיל השפעה בלתי הוגנת,
- 15 נהנה אשר היו לו האמצעים להפעיל השפעה כזו והצוואה נחזית להיות תוצאה של השפעה
- 16 בלתי הוגנת.
- 17
- 18 56. על קיומם של האלמנטים הללו מוטל ללמוד מתוך מצבו הפיזי, המנטלי והנפשי של המצווה,
- 19 מידת חולשתו וסוג תלותו בזולת, בזידותו מערכת הקשרים בינו לבין האדם שהוא נזקק לו
- 20 וקשריו עם אחרים (ע"א 133/84 רכטמן נ' איסמון, לט(4) 769, ע"א 2500/93 שטיינר נ' מפעל
- 21 ארגון עולי מרכז אירופה).
- 22
- 23 57. כבי השופט חשין בפס"ד מרום (ע"א 5185/93 היועמי"ש נ' מהום, פ"ד מט(1) 318) קובע כי
- 24 ההבחנה בין השפעה לכזו שיש בה מרכיב של אי הגינות אינה פשוטה כלל ועיקר ואין בנמצא
- 25 רשימת סגורה של מבחנים לקביעתה. עם זאת גובשו בפסיקה מבחני עזר אשר נועדו לסייע
- 26 לביהמ"ש. בפס"ד נקבעו ארבעה מבחני עזר לצורך הכרעה בשאלה של קיומה של השפעה
- 27 בלתי הוגנת:
- 28 א. תלות ועצמאות- האם בתקופה הרלוונטית לעשיית הצוואה, היה המצווה עצמאי,
- 29 הן מהבחינה הפיזית והן מהבחינה השכלית הכרתית ועד כמה. תלותו המוחלטת של
- 30 המצווה מן הבחינה הפיזית אינה עדות מספקת לתלותו בזולת, שכן אפשר שעצמאותו
- 31 השכלית-הכרתית תחפה על תלותו הפיזית ותוביל למסקנה כי התלות הפיזית לא גרעה
- 32 מעצמאותו.
- 33 ב. תלות וסיוע- אם המצווה לא היה עצמאי ונזקק לסיוע יש לבחון את טיב הסיוע
- 34 שניתן לו, היקפו ואת מידת התלות של המצווה בסיוע ובמעניקו.

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' ואח' ואח'

תיק היצוני:

- 1 קשרי המצווה עם אחרים זולת הנהגה- בעצם בידודו של המצווה מן העולם יש כדי
2 להגביר את תלותו בנהנה ואין זה משנה כלל מה גרם לבידוד זה.
3
- 4 ד. מבחן נסיבות עריכת הצוואה- מעורבות של הנהנה בעריכת הצוואה, גם אם אינה
5 עולה לכדי דרישות סעיף 35 לחוק, יכולה ללמד על השפעה בלתי הוגנת. עסקינן במבחן
6 משנה שאינו עומד ברשות עצמו. יש במבחן כדי לסייע בקבלת מסקנה בדבר קיומה של
7 השפעה בלתי הוגנת, במקום שהמבחנים האחרים מכוונים לקיומה של השפעה שכזו (תי"א
8 (תש"א) 6920/99 ערוב נ' ערוב).
- 9
- 10 יש לעשות שימוש זהיר במבחנים. ודוק כאמור- אין די בחזקת תלות. תוכנה של הצוואה
11 אינו קובע את קיומה של השפעה בלתי הוגנה כי אם נסיבות עריכתה והליכי עריכתה (עי"א
12 750/90 כולל בית דין ג' גוטר, פ"ד מה(1) 498). צוואה אשר נערכה לאחר השפעה או
13 שכנוע אשר נעשו בנימוס, ללא לחץ ואיומים אינה פסולה (תי"ע (חי"י) 638/90 סטיינבוך נ'
14 מזרחי, פ"מ תשמ"א(ג) 407). השש לקיומה של השפעה בלתי הוגנת, העלאת חשדות בעלמא,
15 תוך הסתמכות, על העובדה שנושלו יורשים לטובת זוכים אחרים, אין בהם כדי להביא
16 לבטלותה של צוואה מטעם זה (עי"א 53/88 מנלה נ' ברנדווין, פ"ד מו(1) 48).
- 17
- 18 בעניינו הוכח כי התקיימה תלות מקיפה ויסודית בין המנוח לנתבעת ובעלה. למטות ורעייתו
19 נולדו שלושה ילדים, שניים מילדיהם הלכו לעולמם בטרם ההורים. הנתבעת נותרה בת
20 יחידה וההורים היו תלויים בה. המנוח לא היה עצמאי במעמד עריכת הצוואה ונוקק לעזרת
21 הזולת לצורך ביצוע כל תפעולות. נהיר כי רעייתו הנתבעת, לא היתה יכולה לסייע לו ונוקקה
22 לעזרת הנתבעת ובעלה. לא הוכח כי היה גורם נוסף אשר סייע להורים בכלל ולמנוח בפרט.
23 מעורבותם של הנתבעת ובעלה בעריכת הצוואה כמפורט לעיל היתה כפית מקיפה ויסודית
24 ומשכך הובילה לקביעת כי יש לפסול את הצוואה בשל מעורבות זו. בנסיבות אלה עריכת
25 הצוואה לטובת הנתבעת תוך ביטול הצוואה הקודמת אשר אינה מצויה לנתבעת חלק
26 מהעזבון מעבירה את הנטל לנתבעת להוכיח כי הצוואה לא נערכה תחת השפעה בלתי
27 הוגנת ובכך לא עמדה.
28
- 29 לפני סיום אין לי אלא להפנות לפסק הדין בעי"מ (תי"א) 45610-09-12 צ'צ'א' נ' נ'צ'א'
30 (19.5.14). כבי השופט שאול שוחט קובע:
31
- 32 "14. משהעמיד המחוקק בראש מעייניו את קיום רצונו האמיתי, העצמאי והחופשי של
33 המצווה, אין די, לטעמי, בבחינת התקיימותה של כל אחת ואחת מהעילות לפסילת צוואה,
34 במקרה העומד להכרעה. הן אינן עומדות בבדידותן וקיימים בניהן יחסי גומלין באופן
35 שהאחת משליכה על רעותה..."

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' ואח' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 ואכן, מטרת עילות הביטול סעיפים 26, 30 ו-35 הינה לעמוד על רצונו החופשי של המצווה.
 2 אולם, גם ללא בחינה מדוקדקת של עילות הביטול לפי הסעיפים הנ"ל ניתן להתרשם כי
 3 המנוח ביטל את את רצונו מפני התובעת, ולמעשה עשה מה שהתובעת או התובעת בחד עם
 4 אימה הורו לו לעשות. מסקנתי זו מתחזקת נוכח מצבו הגופני והנפשי של המנוח בכל
 5 המועדים הרלוונטיים לעריכת הצוואה במיוחד ש"חבר" האיום להעבירו לבית האבות היה
 6 מונח על צווארו כל העת. כשלנגד עיני בית המשפט העובדה עליה אין עוררין כי המנוח
 7 אושפז בכפייה בבית האבות הספרדי עקב פניית מחלקת הרווחה בעניינו לבית המשפט עקב
 8 **הזנחה.**
 9 **אבקשה להביא דברים בשם אומרם מבלי לקבוע מסמרות בשאלת מהימנותם שכן בעצם**
 10 **אמירת הודשים כדליתאר מצב בלתי אפשרי שבו נמצא המנוח ואשר יש בו לפגוע ברצונו**
 11 **וכך העידה התובעת:**
 12 **" ש. בתגובה שלך שהגשתי לבית המשפט, מפנה אותך לתגובה, בסעיף 3 לתגובה**
 13 **לבקשה לביטול צו קיום צוואה, ואני מקריא משם,**
 14 **ת. נכון פעלתי בהום לב. אבל כאשר היא הכניסה את אבא שלי לבית אבות אז**
 15 **התערערו היחסים בינינו, כי אני התנגדתי.**
 16 **ש. מתי הוא נכנס לבית אבות?**
 17 **ת. כמה חודשים לפני שנפטר בסך הכל. אני רציתי שישאר בבית. בימים האחרונים**
 18 **שהיה בבית הוא פרח. היה לו מטפל שיצא איתו לטייל, היה יוצא למועדון**
 19 **קשישים. אני ישנתי עם חודש שלם, היתה שומעת איך שהיא מתעללת בו**
 20 **מילולית, שתיקה אותו לבית אבות ואפילו הייתה שומעת מכות, אז מאז הגבתי,**
 21 **רבותי איתה ומאז היחסים בינינו התערערו.**
 22 **ש. בזמן שהיחסים היו טובים זה היה אחרי הצוואות? אני מתכוון לאבא שלך**
 23 **ת. מאוד טובים**
 24 **ש. הוא סיפר לך על הצוואות שלו?**
 25 **ת. הוא פחד ממנה. קניתי בית והוא היה בבנייה, וגרתי אצלם חודש, אמר לי שמרוב**
 26 **שהתעללה בו שאם יש לי חברה אז שאקח אותו. אני לא ביקשתי את הצוואה. הוא**
 27 **לא סיפר לי על הצוואות כי הוא פחד ממנה", ההדגשות שלי-ב' ב', פ' עמ' 56 שי-5**
 28 **19.**
 29 **ובהמשך-**
 30 **ש. אם הם אמרו לך שאת מקבלת את הכל, בידכו אותך בברכות של מרוקאים, למה**
 31 **הלכתם לעו"ד [redacted]?**
 32 **ת. שאל את אמא שלי, למה היא לקחה את הצוואה לנכד הזה, לנכדה הזו, היא**
 33 **שיחקה עם זה. עשתה איזה 10 צוואות, לא התייחסתי לצוואה שלה. היא לא**
 34 **רצינית. גם עכשיו היא תעשה למי שהיא רוצה, יהיה פיצוץ היא שוב תשנה**
 35 **ש. אמא שלך שלטה באבא שלך?**

בית משפט לענייני משפחה בחיפה

ת"ע 40409-04-13 ואח' נ' ואח' נ' ואח' נ'

תיק היצוני:

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27

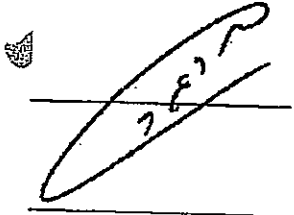
ת. פן. יש לה נוכחות, אישה מאוד עצבנית וגם בי שלטה.
 ש. באיזה מובן היא שלטה באבא שלך? אמרת שהוא פחד ממנה?
 ת. מאוד. בחבל. למשל היא שלחה אותנו בגיל 90 לקנות קפה. הלך לסופר קנה קפה, חזר אמרה שזה לא הקפה שהיא אוהבת, שילך ויחליף את זה. היה שם צבעי שאמר שהוא רוצה ללכת להחליף את הקפה והיא לא נתנה לו ושלחה רק את אבא שלי ואבא שלי הלך, מסבני, ההדגשות שלי, בי בי, פי עמי 58 עד פי עמי 59 שי

5.
 איך רצוני לצבוע את הדברים החמורים שנאמרו על ידי הנתבעת ביחס למצבו של המנוח וביחס שקיבל מהתובעת בצבע קודר יותר, אך הדוגמא שמביאה הנתבעת גם אם בהפרזה שעה שהמנוח היה מוגבל בהליכה, די בה כדי להמחיש את מהות העדר הרצון של המנוח נוכח מצבו הגופני והנפשי. במצב דברים זה כל צוואה שהיה עורך אדם כזה ללא בירור על ידי מומחה, אשר למידת יכולתו ורצונו החופשי לערוך צוואה היתה נגועה בחוסר וודאות לגבי תוקפה.

ובענייננו, בחינת כל אחת מן העילות בנפרד כמו גם בחינתם במשותף מובילה למסקנה כי הצוואה אינה משקפת את רצונו של המנוח, העצמאי והחופשי של המנוח ומשכך אני מורה על ביטולה ועל ביטול צו קיום הצוואה אשר ניתן.

הנתבעת תישא בהוצאות התובעת בסך של 25,000 ש"ח בצרפת הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום ועד לתשלום בפועל.

מסק הדין ניתן לפרסום בהשמטת כל פרט מזהה של הצדדים או מי מהאנשים המוזכרים בשמם. ניתן היום, אי טבת תשע"ה, 23 דצמבר 2014, בהעדר הצדדים.

 בן ציון ברגר, שופט

בית משפט לענייני משפחה בחיפה
 שחנתק זה נכון ומתאים למקור
 25-12-2014
 מזביר בית משפט
 חתימה (38)

21 מתוך 21

